

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Odklad povinné školní docházky – novodobý
fenomén v ČR

Postponement of compulsory school attendance –
a modern phenomenon in Czech republic

Vypracoval: Kristýna Tylová
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Martina Lietavcová, Ph. D.

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4. 7. 2024

Kristýna Tylová

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá fenoménem odkladů povinné školní docházky v České republice. Cílem práce je podrobně analyzovat příčiny a důsledky tohoto jevu a identifikovat hlavní faktory ovlivňující rozhodnutí rodičů o odkladu školní docházky jejich dětí. Práce se zaměřuje výhradně na situaci v České republice a bere v úvahu historický kontext, současný stav i legislativní rámec této problematiky.

V teoretické části práce jsou popsány základní pojmy, legislativní normy a postupy týkající se odkladů povinné školní docházky v České republice. Práce rovněž zkoumá pedagogické a psychologické aspekty související s odkladem školní docházky, včetně role pedagogicko-psychologických poraden a dalších odborných institucí.

Výzkumná část je založena na analýze dat získaných z dotazníkového šetření provedeného mezi rodiči dětí, kterým byl odklad povinné školní docházky udělen, a mezi učiteli mateřských škol. Práce rovněž identifikuje sociální a ekonomické faktory, které mohou ovlivnit rozhodnutí o odkladu.

Práce poskytuje komplexní pohled na problematiku odkladů povinné školní docházky v České republice a přináší doporučení pro pedagogickou praxi a legislativní úpravy, které by mohly přispět k efektivnějšímu rozhodovacímu procesu a snížení počtu odkladů v budoucnosti.

Klíčová slova:

odklad povinné školní docházky, školní zralost, pedagogicko-psychologické poradenství, legislativa, Česká republika

Abstract

The bachelor thesis deals with the phenomenon of postponements of compulsory school attendance in the Czech Republic. The aim of the thesis is to analyze in detail causes and consequences of this phenomenon and identify the main factors influencing parents' decision to postpone their children's schooling. The thesis focuses on exclusively on the situation in the Czech Republic and takes into account the historical context, current situation and the legislative framework of this issue.

The theoretical part of the thesis describes the basic concepts, legislative norms and procedures concerning postponements of compulsory school attendance in the Czech Republic. The thesis also examines the pedagogical and psychological aspects of related to deferred schooling, including the role of pedagogical and psychological counselling centres and other professional institutions.

The research part is based on data analysis obtained from a questionnaire survey conducted among parents of children who have been and among kindergarten teachers. Thesis also identifies the social and economic factors that may influence the decision to defer.

The thesis provides a comprehensive view of the issue of compulsory school deferments in the Czech Republic and provides recommendations for pedagogical practice and legislative adjustments that could contribute to more effective decision-making process and reduce the number of deferrals in the future.

Keywords:

Deferment of compulsory school attendance, school maturity, pedagogical-psychological counseling, legislation, Czech Republic

Obsah

Úvod	- 5 -
Teoretická část.....	- 8 -
1. Historický vývoj povinné školní docházky v České republice	- 9 -
2. Právní rámec a legislativa týkající se odkladů školní docházky	- 10 -
3. Důvody a kritéria pro odklad školní docházky	- 10 -
3.1 Zdravotní důvody	- 10 -
3.2 Psychologické a emocionální důvody	- 11 -
3.3 Pedagogické důvody	- 11 -
3.4 Praktické důvody.....	- 11 -
4. Psychologické aspekty odkladu školní docházky	- 12 -
5. Sociální a ekonomické faktory ovlivňující rozhodnutí o odkladu	- 12 -
6. Státem navrhované změny ke zlepšení situace	- 13 -
Možnosti alternativ k odkladu školní docházky	- 14 -
7. Závěr teoretické části	- 14 -
Praktická část.....	- 16 -
8. Cíl práce	- 17 -
9. Metodika.....	- 17 -
9.1 Výzkumný design.....	- 17 -
9.2 Kvalitativní metody sběru dat	- 18 -
9.3 Postup analýzy dat.....	- 19 -
9.4 Etické aspekty	- 20 -
9.5 Závěr metodologické části	- 20 -
10. Charakteristika výzkumného vzorce	- 21 -
11. Výsledky výzkumu.....	- 21 -
11.1 Výsledky prvního šetření	- 21 -
11.2 Výsledky druhého šetření.....	- 28 -
11.3 Shrnutí výsledků.....	- 34 -
12. Diskuse	- 35 -
13. Závěr praktické části	- 38 -
Omezení výzkumného šetření a doporučení pro další šetření	- 38 -
Závěr.....	- 39 -
Seznam literatury	- 45 -
Přílohy	- 47 -

Úvod

Odklad povinné školní docházky se v České republice stává stále častějším jevem. V posledních letech se počet dětí, kterým rodiče žádají o odklad školní docházky, výrazně zvýšil. Tento trend vzbuzuje mnoho otázek a debat mezi učiteli, odborníky a rodiči. Je klíčové se ptát, zda je tento odklad skutečně prospěšný pro děti, nebo zda se jedná pouze o módní záležitost či reakci na určité obavy rodičů.

Podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se počet dětí s odkladem školní docházky v posledních letech zvýšil natolik, že Česká republika má nyní nejvyšší počet odkladů povinné školní docházky v celé Evropě. Například v roce 2022 mělo odklad téměř 25 % dětí (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2021). Tento vysoký počet odkladů nás vede k zamyšlení nad příčinami a důsledky tohoto jevu.

Odklad školní docházky může být pro některé děti nezbytný, zejména pokud nejsou zralé nebo mají zdravotní problémy, které by jim mohly bránit v úspěšném začátku školní docházky (Otevřelová, 2016). Některé děti potřebují více času na rozvoj základních dovedností, jako je čtení, psaní a počítání, nebo na dosažení emoční a sociální zralosti (Bednářová & Šmardová, 2015). Na druhou stranu, odklady mohou mít i negativní dopady, jako je izolace od vrstevníků, snížené sebevědomí nebo i ztráta motivace, pokud se dítě cítí odlišně od svých vrstevníků (Kolláriková & Pupala, 2010).

Za svou praxi učitelky v mateřské škole jsem byla často svědkem toho, jak rodiče rozhodují o odkladu školní docházky. Často jsem se setkávala s případy, kdy je odklad udělen na základě subjektivních názorů rodičů, kteří považují za vhodné, aby jejich dítě zůstalo ještě rok v předškolním zařízení. Tyto situace vyvolávají otázky o vhodnosti a důslednosti rozhodovacích procesů týkajících se odkladů. Domnívám se, že by bylo vhodné více zaměřit pozornost na podporu a osvětu rodičů, aby jejich rozhodování bylo informované a opíralo se o odborné posouzení. Věřím, že informovaní rodiče mohou lépe porozumět potřebám svého dítěte a přijmout rozhodnutí, které bude prospěšné nejen nyní, ale i do budoucna.

V této práci se zaměřím na analýzu důvodů, proč rodiče žádají o odklad povinné školní docházky, na důsledky tohoto kroku pro děti a na vliv tohoto trendu na celý vzdělávací systém. Zároveň se budu zabývat tím, jak se dá tento problém řešit a jaké změny by mohly situaci zlepšit. Prozkoumáme různé faktory ovlivňující rozhodování rodičů, včetně zdravotních, psychologických, pedagogických, sociálních a ekonomických aspektů.

Cílem této práce je:

- Definovat hlavní důvody pro volbu odkladu povinné školní docházky, a to jak z pohledu rodiče, tak z pohledu učitelek v MŠ, zhodnotit míru oprávněnosti tohoto odkladu a v posledním fázi zhodnocení tohoto rozhodnutí s odstupem času.

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část a pak na několik dalších částí jako je charakteristika jednotlivých oblastí ve vztahu ke školní zralosti a připravenosti v kontextu s RVP PV, aktuální legislativní podklady k odkladu povinné školní docházky, výsledky šetření České školní inspekce v této oblasti. Teoretická část se věnuje na historickému vývoji a legislativě týkající se školní docházky. Dále se zaměřuje na psychologické, zdravotní, pedagogické a praktické aspekty odkladů. Praktická část popisuje metodologii výzkumného šetření, které bylo provedeno. Následně se věnuje samotnému šetření, výsledkům tohoto šetření a jejich interpretaci. Práce bude také obsahovat návrh na možné změny ke zlepšení situace.

Jedním z klíčových aspektů, které budou v práci zkoumány, jsou státem navrhované změny ke zlepšení situace. Ty zahrnují zlepšení odborné podpory pro rodiče, přísnější kritéria pro udělování odkladů a lepší spolupráci mezi školskými poradenskými zařízeními a odbornými lékaři. Tato opatření mají za cíl zajistit, aby odklady byly udělovány pouze v odůvodněných případech a aby bylo minimalizováno riziko negativních dopadů na děti a vzdělávací systém (Mertin & Krejčová, 2016).

Doufám, že tato práce přispěje k hlubšímu pochopení problematiky odkladů školní docházky. I když vzorek respondentů, kteří se vyjádřili na danou problematiku je celkem malý, může sloužit jako určitá sonda na vzhled od problematiky odkladů s propojením pohledu učitele i rodiče. Nicméně problematika je složitá, bylo by zajímavé a pro práci velmi přínosné sledovat i stanoviska školských poradenských zařízení a pediatriů, kteří se na doporučení k odkladu školní docházky vyjadřují.

Jako učitelka v mateřské škole jsem byla často svědkem toho, jak rodiče mohou být zmateni a nejistí ohledně rozhodnutí o odkladu školní docházky. Viděla jsem, jak důležité je poskytovat rodičům kvalitní informace a podporu, aby mohli udělat rozhodnutí, které bude v nejlepším zájmu jejich dítěte. Společná práce s odborníky a školskými poradenskými zařízeními může výrazně přispět k lepšímu porozumění potřebám dítěte a k zajištění, aby odklady byly udělovány pouze tam, kde je to skutečně nezbytné (Majerčíková, 2018).

Teoretická část

1. Historický vývoj povinné školní docházky v České republice

Historie povinné školní docházky v českých zemích začíná již v 18. století, kdy císařovna Marie Terezie zavedla povinné vzdělávání pro všechny děti. Tento krok byl motivován snahou zvýšit gramotnost a připravit obyvatelstvo na měnící se společenské a ekonomické podmínky. V roce 1774 vydala Marie Terezie školský řád, který stanovil povinnost školní docházky pro děti ve věku od 6 do 12 let. Tento reformní krok měl za cíl zajistit základní vzdělání pro všechny děti, bez ohledu na jejich sociální a ekonomické postavení (Bednářová & Šmardová, 2015).

V období první Československé republiky byla povinná školní docházka prodloužena a rozšířena o nové předměty, aby poskytovala komplexnější vzdělání. Zákon z roku 1922 prodloužil povinnou školní docházku na osm let a zavedl modernější vzdělávací osnovy (Otevřelová, 2016). Po druhé světové válce a během socialistické éry došlo k dalším změnám, které reflektovaly tehdejší ideologické a vzdělávací požadavky. Povinná školní docházka byla prodloužena na devět let a základní školy byly rozděleny do dvou stupňů. Po roce 1989, kdy došlo k pádu socialistického režimu, byl vzdělávací systém opět reformován a modernizován, aby odpovídal novým demokratickým hodnotám a potřebám tržního hospodářství (Kolláriková & Pupala, 2010).

Dnes je povinná školní docházka v České republice stanovena na devět let, zpravidla od šesti do patnácti let věku dítěte. Tato povinnost je upravena zákonem č. 561/2004 Sb., školský zákon, který definuje práva a povinnosti žáků, rodičů a školských zařízení. Tento zákon také určuje pravidla a postupy pro udělování odkladů školní docházky (Zákon č. 561/2004 Sb.).

2. Právní rámec a legislativa týkající se odkladů školní docházky

Právní rámec pro odklad povinné školní docházky v České republice je zakotven v zákoně č. 561/2004 Sb., školského zákona, a ve vyhlášce č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Podle těchto předpisů mohou rodiče požádat o odklad školní docházky pro své dítě, pokud k tomu mají doporučení odborného lékaře nebo školského poradenského zařízení (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018).

Proces žádosti o odklad školní docházky zahrnuje několik kroků. Nejprve rodiče podají žádost, která musí být podložena doporučením odborného lékaře nebo školského poradenského zařízení, jako je pedagogicko-psychologická poradna nebo speciálně pedagogické centrum. Škola je nápomocna při rozhodování, napíše sdělení, kde se vyjádří k odkladu školní docházky na základě pedagogické diagnostiky. Na základě všech informací je žádost posouzena školským poradenským zařízením, které hodnotí, zda je odklad v nejlepším zájmu dítěte. Tento proces je navržen tak, aby zajistil, že rozhodnutí o odkladu bude odborně podložené a zohledňovalo individuální potřeby dítěte (Otevřelová, 2016).

3. Důvody a kritéria pro odklad školní docházky

Důvody, proč rodiče žádají o odklad školní docházky, mohou být různorodé a často se liší případ od případu. Mezi nejčastější důvody patří:

3.1 Zdravotní důvody

Některé děti mají zdravotní problémy nebo opožděný fyzický vývoj, který jim může bránit v úspěšném zvládnutí školních povinností. Děti s chronickými nemocemi, poruchami motoriky

nebo jinými zdravotními obtížemi mohou potřebovat více času na dosažení potřebné fyzické a mentální zralosti (Bednářová & Šmardová, 2015).

3.2 Psychologické a emocionální důvody

Děti, které nejsou emočně a sociálně zralé, mohou mít problémy s adaptací na školní prostředí. Emoční nezralost může vést k problémům s chováním, sníženým sebevědomím a obtížemi s navazováním vztahů s vrstevníky. Některé děti mohou mít také úzkostné poruchy nebo jiné psychologické problémy, které by jim mohly bránit v úspěšném začátku školní docházky (Malý, 2020).

3.3 Pedagogické důvody

Některé děti mohou mít specifické vzdělávací potřeby nebo oslabené funkce v oblasti základních dovedností, jako je sluchová či zraková percepce, vývoj laterality, jemná a hrubá motorika, soustředění, paměť nebo předmatematické představy. Pedagogové a školská poradenská zařízení často doporučují odklad, pokud dítě není dostatečně připraveno na školní výuku. Tato doporučení vycházejí z hodnocení pedagogů, kteří sledují vývoj dítěte během předškolního vzdělávání (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018).

3.4 Praktické důvody

V některých případech se odklad školní docházky rodičům jednoduše "hodí". Například rodiče mohou chtít, aby jejich dítě zůstalo déle v předškolním zařízení, protože věří, že to pro něj bude prospěšné, nebo proto, že jim to usnadní rodinnou logistiku či péči o dítě. Tento důvod je často kontroverzní, protože odklad by měl být především v zájmu dítěte, nikoli pro pohodlí rodičů (Majerčíková, 2018).

4. Psychologické aspekty odkladu školní docházky

Odklad školní docházky může mít různé dopady na psychický a sociální vývoj dítěte. Z psychologického hlediska je důležité zvážit, zda odklad skutečně povede k lepšímu přizpůsobení dítěte školnímu prostředí a k jeho úspěšnému rozvoji.

Některé studie naznačují, že děti, kterým byl udělen odklad, mohou vykazovat lepší školní výsledky a sociální dovednosti, protože mají více času na dozrání a přípravu na školní život. Tyto děti často vstupují do školy s vyšší mírou sebevědomí a jistoty, což jim může pomoci lépe zvládnout školní nároky a sociální interakce. Navíc mají více času na rozvoj základních dovedností, jako je čtení, psaní a počítání, což může mít pozitivní vliv na jejich akademický úspěch (Malý, 2020).

Na druhou stranu, odklad může mít i negativní dopady. Děti s odkladem mohou čelit stigmatizaci nebo pocitům méněcennosti, pokud se cítí odlišné od svých vrstevníků. Dlouhodobé oddělení od vrstevníků může navíc vést k problémům s integrací do kolektivu po nástupu do školy. Děti, které jsou starší než jejich spolužáci, mohou mít pocit, že se "nezařazují" do skupiny, což může ovlivnit jejich sebevědomí a sociální dovednosti (Mertin & Krejčová, 2016). Je tedy důležité pečlivě zvažovat všechny potenciální výhody a nevýhody odkladu a přistupovat k tomuto rozhodnutí individuálně.

5. Sociální a ekonomické faktory ovlivňující rozhodnutí o odkladu

Rodinné zázemí, socioekonomický status a vzdělávací prostředí mohou výrazně ovlivnit rozhodnutí rodičů o odkladu školní docházky. Rodiče z různých sociálních a ekonomických vrstev mohou mít odlišné přístupy k vnímání školní zralosti a připravenosti dítěte.

Rodiny s vyšším socioekonomickým statusem mohou mít větší přístup k informacím a zdrojům, které jim umožňují lépe porozumět potřebám svého dítěte a rozhodnout se pro

odklad. Tito rodiče často investují do různých odborných posudků a konzultací s pedagogickými psychology, aby zajistili, že jejich rozhodnutí bude co nejvíce informované (Kolláriková & Pupala, 2010). Naopak rodiny z nižších socioekonomických vrstev mohou čelit větším překážkám při získávání podpory a informací. Tyto rodiny mohou mít omezený přístup k odborným službám a nemají vždy dostatek informací k tomu, aby mohly udělat optimální rozhodnutí pro své dítě (Majerčíková, 2018).

Ekonomická stabilita rodiny může hrát roli v rozhodování o tom, zda dítěti prodlouží pobyt v mateřské škole o další rok předškolního vzdělávání, protože nástup do školy je finančně náročný. Náklady spojené s nástupem k povinné školní docházce, které zahrnují učebnice, dopravu, školní pomůcky a další výdaje, které mohou být pro některé rodiny značnou finanční zátěží (Otevřelová, 2016). Také časová zátěž je pro rodiče dítěte ve škole horší a může dojít i ke snížení rodinných příjmů.

6. Státem navrhované změny ke zlepšení situace

V posledních letech se objevily různé návrhy na zlepšení procesu udělování odkladů školní docházky. Jedním z cílů těchto návrhů je zajistit, aby odklady byly udělovány pouze v případech, kdy je to skutečně nezbytné, a aby byly minimalizovány negativní dopady na děti a vzdělávací systém (Malý, 2020). Navrhované změny zahrnují:

- **Zlepšení odborné podpory pro rodiče:** Poskytování více informací a konzultací s odborníky, aby rodiče mohli lépe porozumět potřebám svého dítěte a udělat informované rozhodnutí. Zvyšování povědomí rodičů o důležitosti školní zralosti a připravenosti může přispět k lepšímu rozhodování o odkladech. Organizování workshopů a seminářů pro rodiče může rovněž zvýšit jejich informovanost a porozumění procesu odkladu (Bednářová & Šmardová, 2015).
- **Přísnější kritéria pro udělování odkladů:** Zavedení jasnějších a objektivnějších kritérií, která by zohledňovala nejen individuální potřeby dítěte, ale i širší vzdělávací kontext. Tato kritéria by měla být transparentní a založená na vědeckých poznatcích a odborných doporučeních. Přísnější kritéria by měla zajistit, že odklad bude udělován pouze v případech, kdy je to skutečně nezbytné, a nikoli z praktických či subjektivních důvodů (Žáčková & Jucovičová, 2007).

- **Lepší spolupráce mezi školskými poradenskými zařízeními a odbornými lékaři:** Zajištění koordinovaného přístupu k posuzování školní zralosti a připravenosti dítěte. Spolupráce mezi různými odborníky může vést k lepšímu a komplexnějšímu posouzení potřeb dítěte a k informovanějšímu rozhodování o odkladu. Zavedení multidisciplinárních týmů, které by zahrnovaly pedagogy, lékaře, psychology a sociální pracovníky, může přispět k lepšímu a objektivnějšímu hodnocení školní připravenosti dítěte (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018).

Možnosti alternativ k odkladu školní docházky

Existují také alternativy k odkladu školní docházky, které mohou být pro dítě přínosné:

Speciální programy a poradenství: Poskytování speciálních programů a poradenských služeb může pomoci dětem s adaptací na školní prostředí a zlepšit jejich školní úspěšnost bez nutnosti odkladu (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018).

Individuální vzdělávací plány: Zavedení individuálních vzdělávacích plánů pro děti, které potřebují více času na adaptaci, může být efektivní alternativou k odkladu školní docházky (Žáčková & Jucovičová, 2007).

7. Závěr teoretické části

Teoretická část této práce poskytuje komplexní pohled na různé aspekty odkladů povinné školní docházky, včetně historického vývoje, právního rámce, důvodů a kritérií pro odklad, psychologických, sociálních a ekonomických faktorů a navrhovaných změn ke zlepšení situace. Tato analýza je klíčová pro pochopení širších souvislostí a kontextu, ve kterém dochází k rozhodování o odkladu školní docházky, a poskytuje základ pro empirickou část práce, která se zaměří na konkrétní případy a zkušenosti z praxe.

Znalost historického vývoje a právního rámce umožňuje porozumět současným pravidlům a postupům udělování odkladů. Analýza důvodů a kritérií pro odklad poskytuje vhled do různých faktorů, které ovlivňují rozhodování rodičů a odborníků. Psychologické, sociální a ekonomické aspekty ukazují na komplexnost tohoto fenoménu a poukazují na potřebu individuálního přístupu k posuzování školní zralosti dětí (Mertin & Krejčová, 2016).

Empirická část práce bude stavět na těchto teoretických základech a prostřednictvím kvalitativního šetření se pokusí odpovědět na klíčové otázky týkající se odkladů povinné školní docházky v České republice. Tímto komplexním přístupem se pokusíme lépe porozumět důvodům a důsledkům odkladů a navrhnout možné cesty ke zlepšení tohoto procesu pro všechny zúčastněné strany.

Praktická část

8. Cíl práce

Definovat hlavní důvody pro volbu odkladu povinné školní docházky, a to jak z pohledu rodiče, tak z pohledu učitelek v MŠ.

Výzkumné otázky

- Jaké jsou hlavní důvody a motivace pro žádost o odklad povinné školní docházky z pohledu rodičů a učitelek mateřských škol?
- Jak rodiče a učitelky vnímají proces posuzování školní zralosti?
- Jaké jsou osobní zkušenosti a názory rodičů a učitelek na výhody a nevýhody odkladu školní docházky?
- Jaké jsou dopady odkladu školní docházky na dítě a rodinu z pohledu rodičů a učitelek?

9. Metodika

V této části práce se zaměřím na popis metod výzkumu, které byly použity k získání dat a analýze fenoménu odkladů povinné školní docházky. Popíšu výzkumný design, metody sběru dat, postup analýzy dat a etické aspekty

9.1 Výzkumný design

Pro tuto práci byl zvolen výzkumný design, který zahrnuje kvalitativní metody. Tento přístup umožňuje získat komplexnější pohled na problematiku odkladů školní docházky, zahrnující jak hluboké porozumění individuálním zkušenostem rodičů a učitelek, tak i statistické údaje.

Výzkum obsahuje dvě formy výzkumného šetření. První šetření bylo realizováno prostřednictvím dotazníkového šetření, které proběhlo v době nástupu k odkladu povinné

školní docházky (září, říjen) hloubkové rozhovory s učitelkami mateřských škol a matkami které byly realizovány s odstupem času přibližně 15 měsíců, tedy již po nástupu do školy.

9.2 Kvalitativní metody sběru dat

9.2.1 Výzkumné šetření č. 1

Dotazníkové šetření:

Pro první část výzkumného šetření byl použit strukturovaný dotazník, který byl distribuován mezi matky dětí v mateřských školách. Dotazníky byly distribuovány v papírové podobě učitelkám mateřských škol nebo matkám. Tento přístup umožnil oslovit rodiče přímo ve školním prostředí a získat jejich zpětnou vazbu.

Dotazník obsahoval uzavřené i otevřené otázky zaměřené na sběr dat o důvodech pro žádost o odklad, zkušenostech s procesem odkladu a názorech na jeho dopady. Z demografických údajů byl dotazník omezen pouze na věk respondentů, aby byla zajištěna jejich anonymita.

Dotazník zahrnoval následující sekce:

- věk dítěte
- důvody pro žádost o odklad školní docházky
- zkušenosti s procesem posuzování školní zralosti
- vnímání výhod a nevýhod odkladu
- dopady odkladu na dítě a rodinu

Dotazník byl distribuován mezi 20 matek, což umožnilo získat širší vzorek respondentů a tím i statisticky lepší výsledky.

9.2.2 Výzkumné šetření č. 2

Hlubkové rozhovory:

Pro kvalitativní část výzkumu byly použity polostrukturované rozhovory s učitelkami mateřských škol a matkami. Polostrukturovaný formát umožňuje flexibilitu v průběhu rozhovoru a umožňuje respondentům volně vyjádřit své názory a zkušenosti, zatímco výzkumník má možnost zaměřit se na klíčová témata a otázky.

Rozhovory byly zaměřeny na následující oblasti:

- důvody a motivace pro žádost o odklad školní docházky
- vnímání procesu posuzování školní zralosti
- osobní zkušenosti a názory na výhody a nevýhody odkladu
- dopady odkladu na dítě a rodinu

Rozhovory proběhly s 5 učitelkami mateřských škol a 6 matkami. Výběr respondentů pro kvalitativní část byl proveden z matek, které se účastnily i dotazníku a byly ochotné o této situaci mluvit. Tento přístup umožnil získat různorodý vzorek respondentů s různými zkušenostmi a názory.

9.3 Postup analýzy dat

Analýza prvního šetření

Data z dotazníků byla analyzována pomocí základních statistických metod. Použity byly deskriptivní statistiky (např. průměry, mediány, procenta) k popisu základních charakteristik vzorku a k identifikaci hlavních trendů. Data byla zpracována a analyzována manuálně a pomocí základních funkcí v Excelu.

Analýza druhého šetření

Rozhovory byly nahrávány a následně poslouchány a přepsány do textové podoby. Data byla analyzována pomocí metody tematické analýzy. Tento proces zahrnoval čtení přepisů rozhovorů. Nakonec byly interpretovány hlavní vzorce a témata, které se v rozhovorech objevily.

9.4 Etické aspekty

Výzkum byl prováděn v souladu s etickými zásadami pro sociální výzkum. Před zahájením výzkumu byli všichni respondenti informováni o cílech výzkumu, dobrovolnosti účasti a zajištění anonymity a důvěrnosti jejich odpovědí. Respondenti byli také požádáni o písemný souhlas s účastí ve výzkumu a s nahráváním rozhovorů.

Vzhledem k citlivé povaze některých otázek, zejména těch týkajících se důvodů pro žádost o odklad školní docházky a osobních zkušeností, byla zvláštní pozornost věnována zajištění důvěrnosti a respektu k soukromí respondentů. Veškerá data byla anonymizována a výsledky jsou prezentovány tak, aby nebylo možné identifikovat jednotlivé respondenty.

9.5 Závěr metodologické části

Metodologická část této práce poskytuje podrobný popis výzkumného designu, metod sběru dat, výzkumného vzorku, postupu analýzy dat a etických aspektů. Kombinovaný výzkumný design, zahrnující dvě kvalitativní metody, umožňuje získat komplexní a hluboké porozumění fenoménu odkladů povinné školní docházky. Použití různých metod sběru a analýzy dat zajišťuje, že výsledky výzkumu budou dostatečné, a umožní odpovědět na klíčové výzkumné otázky týkající se důvodů, zkušeností a dopadů odkladů školní docházky v České republice.

10. Charakteristika výzkumného vzorce

Výzkumný vzorek

Pro první část výzkumného šetření byl dotazník distribuován mezi 20 matek, které již měli potvrzené rozhodnutí o odkladu povinné školní docházky. Dotazníky byly distribuovány v papírové podobě přímo učitelkami mateřských škol a matkami, což zajistilo, že byli osloveni rodiče, kteří mají děti v předškolním věku a aktuálně se s procesem odkladu školní docházky potýkají.

Pro druhou část šetření bylo vybráno 5 učitelek mateřských škol a 6 matek. Výběr respondentů byl proveden metodou sněhové koule, kdy byli první respondenti požádáni, aby doporučili další účastníky, kteří by mohli mít relevantní zkušenosti a názory na dané téma. Tento přístup umožnil získat různorodý vzorek respondentů s různými zkušenostmi a názory. Výběr matek pro rozhovory byl proveden z matek, které se účastnily dotazníkového šetření a vyjádřily ochotu o této situaci mluvit.

11. Výsledky výzkumu

V této části práce prezentuji hlavní zjištění z obou částí tohoto výzkumného šetření týkajícího se odkladů povinné školní docházky. Výsledky budou rozděleny do jednotlivých sekcí podle hlavních témat, která byla zkoumána.

11.1 Výsledky prvního šetření

Dotazníkové šetření, které bylo distribuováno mezi 20 matek, poskytlo následující statistická data:

Demografické údaje

- Věk matek: Věkový rozptyl matek byl mezi 25 a 45 lety. Většina matek byla ve věku mezi 30 a 40 lety, což odpovídá věku, kdy mají děti v předškolním věku.

Výsledky z dotazníku

Věk dítěte:

- 5 let: 3 matky
- 6 let: 11 matek
- 7 let: 6 matek

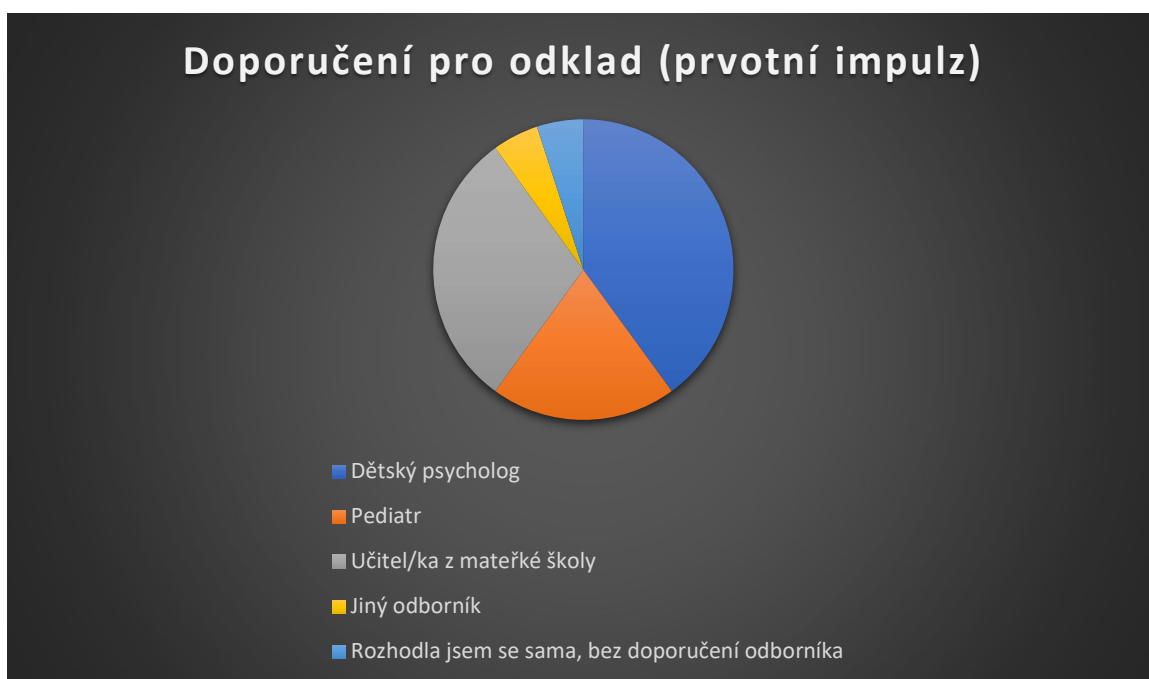
Důvody pro žádost o odklad školní docházky

- Psychologické důvody: 13 matek uvedlo, že hlavním důvodem pro žádost o odklad byly psychologické důvody, jako je emoční a sociální nezralost dítěte. Matky zdůrazňovaly, že jejich děti potřebují více času na rozvoj emocionálních a sociálních dovedností.
- Zdravotní důvody: 4 matky uvedly, že jejich děti byly fyzicky méně vyvinuté než jejich vrstevníci. Matky měly obavy, že fyzická nezralost jejich dětí by mohla negativně ovlivnit jejich schopnost zvládat školní povinnosti.
- Pedagogické důvody: 2 matky uvedly pedagogické důvody jako hlavní motivaci pro odklad.
- Jiné: Jedna matka uvedla osobní důvody

Doporučení pro odklad (prvotní impulz)

- Dětský psycholog: 8 matek uvedlo, že jim doporučil požádat o odklad dětský psycholog.
- Pediatr: 4 matky dostaly doporučení od pediatra.
- Učitel/ka z mateřské školy: 6 matek uvedlo, že jim odklad doporučil učitel nebo učitelka z mateřské školy.
- Jiný odborník: 1 matka dostala doporučení od jiného odborníka.
- Rozhodla jsem se sama, bez doporučení odborníka: 1 matka se rozhodla sama, bez doporučení odborníka.

Odborné posouzení

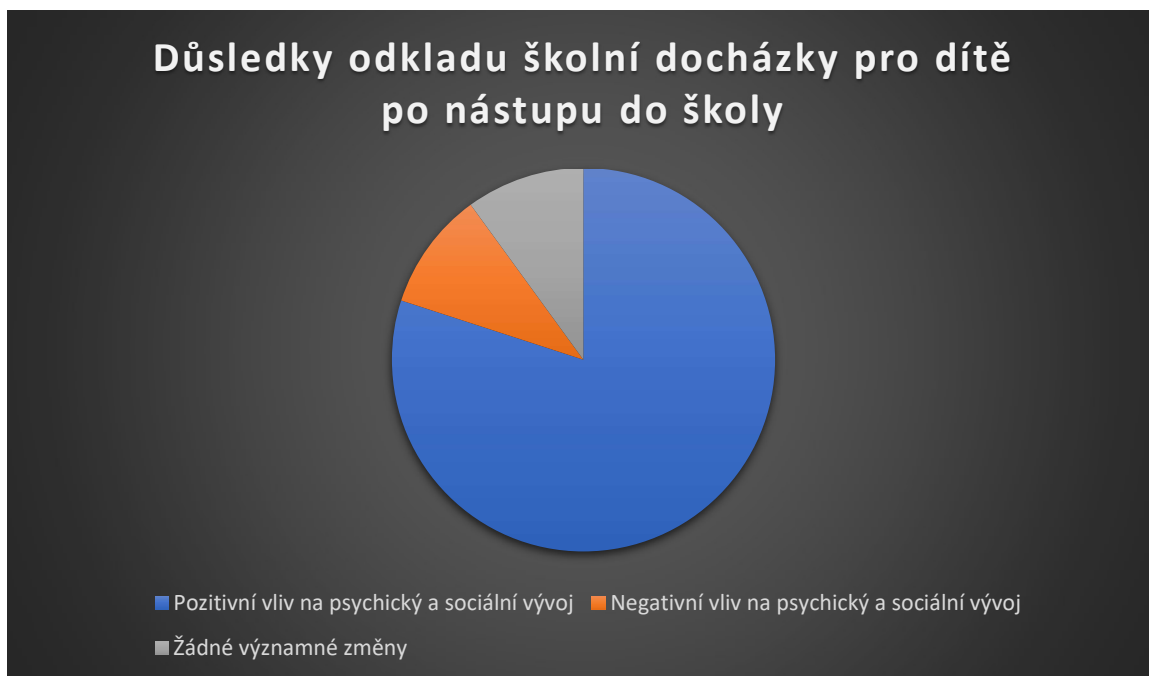
- Ano: 17 matek uvedlo, že žádost o odklad povinné školní docházky byla založena na odborném posouzení.
- Ne: 3 matky uvedly, že žádost o odklad povinné školní docházky nebyla založeno na odborném posouzení.

Nezbytnost odkladu

- Ano: 18 matek uvedlo, že odklad byl z jejich pohledu nezbytný pro jejich dítě.
- Ne: 2 matky uvedly, že odklad nebyl z jejich pohledu nezbytný.

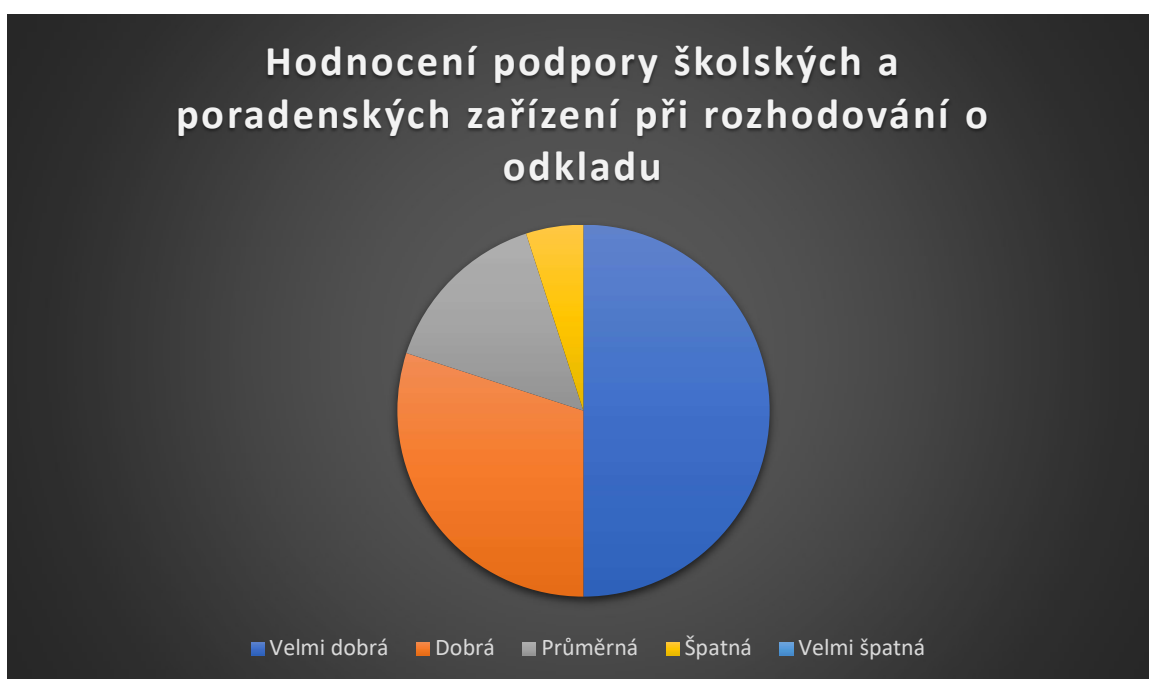
Důsledky odkladu školní docházky pro dítě po nástupu do školy

- Pozitivní vliv na psychický a sociální vývoj: 16 matek uvedlo, že odklad měl pozitivní vliv na psychický a sociální vývoj jejich dítěte.
- Negativní vliv na psychický a sociální vývoj: 2 matky uvedly, že odklad měl negativní vliv na psychický a sociální vývoj jejich dítěte.
- Žádné významné změny: 2 matky uvedly, že odklad neměl žádné významné změny na vývoj jejich dítěte.

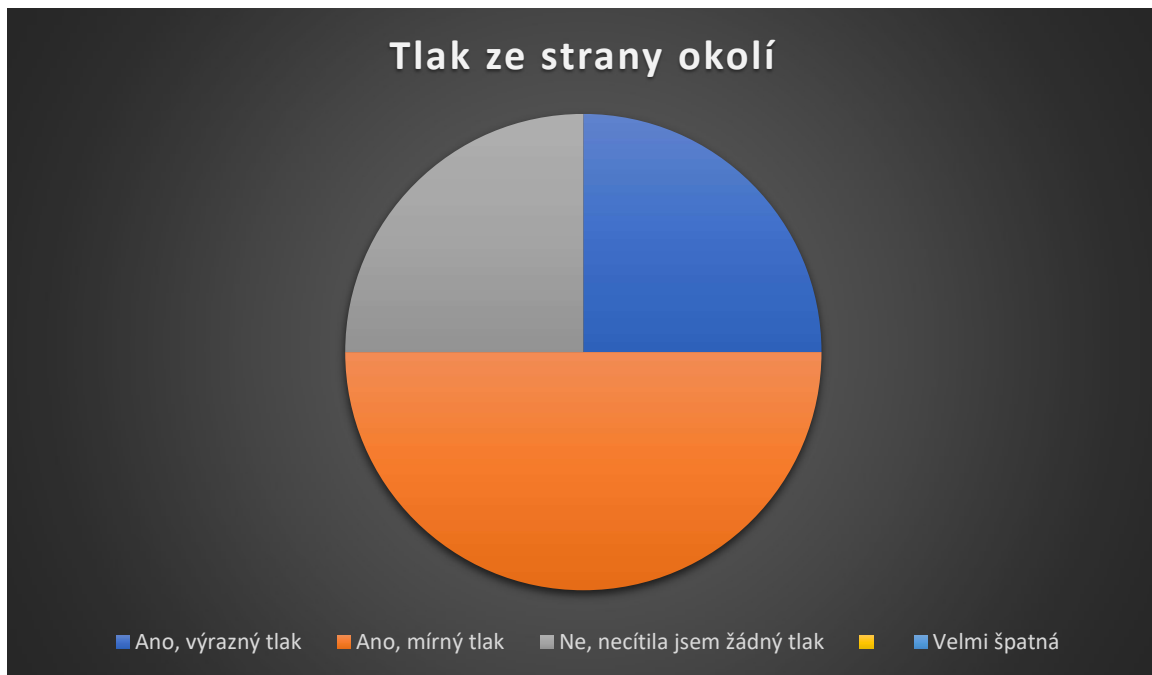
Hodnocení podpory školských a poradenských zařízení při rozhodování o odkladu

- Velmi dobrá: 10 matek hodnotilo podporu při rozhodování o odkladu jako velmi dobrou.
- Dobrá: 6 matek hodnotilo podporu jako dobrou.
- Průměrná: 3 matky hodnotily podporu jako průměrnou.
- Špatná: 1 matka hodnotila podporu jako špatnou.
- Velmi špatná: Žádná matka nehodnotila podporu jako velmi špatnou.

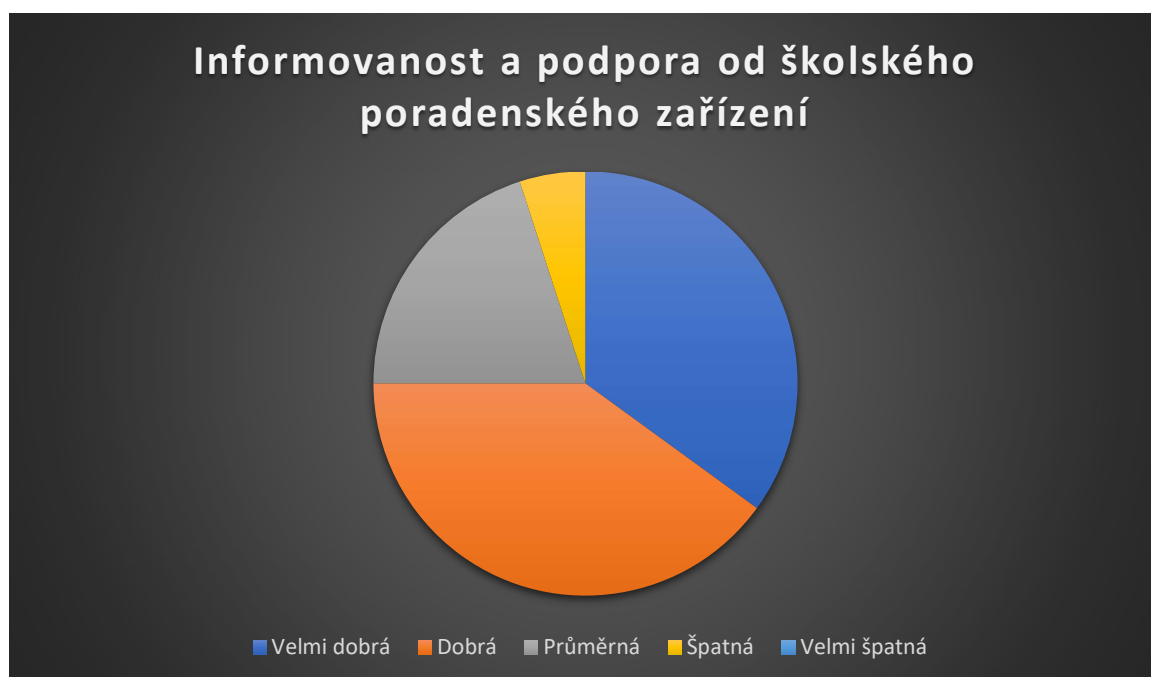
Tlak ze strany okolí

- Ano, výrazný tlak: 5 matek uvedlo, že cítily výrazný tlak ze strany okolí při rozhodování o odkladu.
- Ano, mírný tlak: 10 matek uvedlo, že cítily mírný tlak.
- Ne, necítily žádný tlak: 5 matek uvedlo, že necítily žádný tlak.

Informovanost a podpora od školského poradenského zařízení

- Velmi dobrá: 7 matek hodnotilo informovanost a podporu od školského poradenského zařízení jako velmi dobrou.
- Dobrá: 8 matek hodnotilo podporu jako dobrou.
- Průměrná: 4 matky hodnotily podporu jako průměrnou.
- Špatná: 1 matka hodnotila podporu jako špatnou.
- Velmi špatná: Žádná matka nehodnotila podporu jako velmi špatnou.

Alternativy k odkladu

- Ano: 12 matek uvedlo, že by zvažovaly jinou možnost než odklad, kdyby jim byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství).
- Ne: 8 matek uvedlo, že by nezvažovaly jinou možnost než odklad.

Další komentáře a návrhy

Matky měly také možnost přidat další komentáře nebo návrhy týkající se procesu odkladu povinné školní docházky. Některé z nich uvedly:

- "Více informací o alternativách by bylo užitečné."
- "Spokojenost s podporou, kterou jsme obdrželi."
- "Přála bych si více podpory od školy."
- "Byla bych ráda za více informací a lepší komunikaci mezi školou a rodiči."
- "Potřebovali bychom více času na rozhodnutí."

Tyto výsledky poskytují komplexní pohled na zkušenosti matek s odkladem povinné školní docházky a zdůrazňují jak pozitivní, tak negativní aspekty tohoto procesu. Výsledky mohou sloužit jako základ pro další diskusi a návrhy na zlepšení procesu posuzování a rozhodování o odkladech školní docházky.

11.2 Výsledky druhého šetření

Důvody a motivace rodičů pro žádost o odklad školní docházky

Rozhovory s učitelkami a matkami odhalily několik hlavních důvodů a motivací pro žádost o odklad školní docházky:

Emoční a sociální nezralost

Matky: Čtyři z šesti matek uvedly, že hlavním důvodem pro žádost o odklad byla emoční a sociální nezralost dítěte. Matky popisovaly, že jejich děti nejsou ještě připravené na školní prostředí, kde je vyžadována větší míra samostatnosti a sociálních dovedností. Některé děti měly problémy s adaptací na kolektiv, nízké sebevědomí a obtíže v navazování vztahů s vrstevníky.

Matka: „Myslím, že můj syn ještě není úplně připravený na školní prostředí. Má problémy s adaptací a často je nervózní ve větší skupině dětí.“

Učitelky: Všechny učitelky potvrdily tento důvod a dodaly, že některé děti projevují známky úzkosti nebo strachu z odloučení od rodičů, což může negativně ovlivnit jejich schopnost soustředit se a učit se.

Učitelka: „Některé děti mají skutečné problémy s adaptací a sociálními dovednostmi. Potřebují více podpory, aby se mohly cítit v bezpečí ve škole.“

Fyzická nezralost

Matky: Tři matky uvedly, že jejich děti byly fyzicky méně vyvinuté než jejich vrstevníci, což vedlo k obavám, že by mohly mít problémy se zvládnutím školních povinností, jako je například psaní nebo tělesná výchova.

Matka: „Obávám se, že můj syn je oproti ostatním dětem příliš malý, a i aktovka by pro něj byla moc velká.“

Učitelky: Tři učitelky potvrdily, že fyzická nezralost může být překážkou v úspěšném zvládnutí školních aktivit a že děti s fyzickými obtížemi často potřebují více pozornosti a podpory. Ne vždy však s názorem matek souhlasily.

Učitelka: „Fyzická nezralost může být ve spoustě případů opravdu překážkou. Některé děti potřebují více času na vývoj a posílení motoriky.“

Doporučení odborníků

Matky: Pět matek uvedlo, že jejich rozhodnutí bylo ovlivněno doporučením dětského psychologa, školního poradenského zařízení nebo mateřské školy. Tyto odborné posudky často zahrnovaly podrobné hodnocení psychologické a pedagogické připravenosti dítěte na školu.

Matka: „Naše předpoklady podpořil dětský psycholog, který provedl důkladné vyšetření a společně jsme se shodli, že odklad bude pro mou dceru nejlepší cesta“

Učitelky: Tři učitelky zdůraznily důležitost odborných doporučení a uvedly, že se často spoléhají na hodnocení psychologů a pedagogicko-psychologických poraden při rozhodování o tom, zda doporučit odklad. Také uvedly, že se snaží matkám vysvětlit důvody potřeby/nepotřeby odkladů hlavně v případech, kdy se názory rodičů a odborníků neslučují.

Učitelka: „Věřím, že doporučení odborníků jsou velmi důležitá. My učitelky známe děti velmi dobře a málokdy nás rozhodnutí překvapí, ale přesto je moc důležité, aby se na dítě podíval někdo i z jiného pohledu.“

Vnímání procesu posuzování školní zralosti

Matky i učitelky popisovaly proces posuzování školní zralosti jako náročný a někdy i stresující. Polovina matek uváděla, že nebyly dostatečně informovány o tom, jak proces probíhá a co mohou očekávat.

Matka: „Celý proces řešení odkladu byl pro nás celkem stresující. Nebyli jsme si jisti, co přesně se od nás očekává a už jen sehnat termín v poradně byl přímo horror.“

Informovanost a komunikace

Matky: Dvě matky si stěžovaly na nedostatečnou informovanost a nedostatek komunikace ze strany škol a poradenských zařízení. Cítily se nejistě a zmateně ohledně kroků, které musí podniknout, a kritérií, která se používají k posuzování školní zralosti jejich dítěte.

Učitelky: Dvě učitelky uznaly, že komunikace s rodiči může být někdy nedostatečná a že je důležité poskytovat rodičům jasné a srozumitelné informace o procesu posuzování školní zralosti. Také se zmínily o tom, že naopak rodiče informace odmítají a mají svůj názor.

Stres a nejistota

Matky: Tři matky popisovaly proces jako stresující a vyčerpávající. Obávaly se, že jejich dítě nebude dostatečně připravené na školu, a měly obavy z negativních důsledků, pokud by nebyl udělen odklad.

Matka: „Bylo to pro nás velmi stresující období. Bála jsem se, zda bude naše dcera dostatečně připravená na školu.“

Učitelky: Učitelky potvrdily, že proces může být pro rodiče stresující, a zdůraznily potřebu poskytovat emocionální podporu a poradenství během celého procesu.

Učitelka: „Stres rodičů je někdy oprávněný, vždyť všichni chceme, aby děti měly co nejsnadnější začátek školního života.“

Osobní zkušenosti a názory na výhody a nevýhody odkladu

Matky i učitelky sdílely různé názory na výhody a nevýhody odkladu školní docházky:

Výhody:

Matky:

Lepší připravenost: Čtyři matky uvedly, že jejich děti vykazovaly lepší školní výsledky po odkladu. Byly lépe připravené na školní život a měly více času na rozvoj základních dovedností.

Vyšší sebevědomí: Matky pozorovaly, že děti s odkladem se často cítily sebevědomější a jistější ve školním prostředí.

Lepší sociální dovednosti: Některé matky uvedly, že jejich děti měly více času na rozvoj sociálních dovedností a adaptaci na kolektiv.

Matka: „Mé dítě mělo po odkladu více času na to naučit se hledat si kamarády a také s nimi bez konfliktů spolupracovat. Uvědomila jsem si, jak moc mu to prospělo při adaptaci ve škole.“

Učitelky:

Zralost a samostatnost: Čtyři učitelky pozorovaly, že děti s odkladem byly často zralejší a samostatnější, což jim umožnilo lépe zvládat školní nároky.

Pozitivní sociální interakce: Všechny učitelky zaznamenaly, že děti s odkladem měly lepší sociální interakce a vztahy s vrstevníky.

Učitelka: „Děti s odkladem byly zralejší a samostatnější, což se projevilo v jejich schopnosti zvládat nároky přípravy na školu.“

Nevýhody

Matky:

Stigmatizace: Dvě matky uvedly, že jejich děti se cítily stigmatizované a odlišné od svých vrstevníků. Tento pocit odlišnosti mohl negativně ovlivnit jejich sebevědomí a sociální dovednosti.

Ztráta motivace: Jedna matka vyjádřila obavy, že má pocit, že dítě ztratilo motivaci ke školní docházce, protože přišel o kamarády z mateřské školy, kteří jsou momentálně o rok “napřed” a také právě z pocitu “opožďenosti”.

Matka: „Mám obavy, že můj syn ztratil motivaci k učení, protože jak má většinu kamarádů ve vyšší třídě, tak se teď cítí za ostatními. To je pro nás skutečný problém.“

Učitelky:

Integrace do kolektivu: Tři učitelky pozorovaly, že některé děti s odkladem měly potíže s integrací do kolektivu, zejména pokud byly výrazně starší nebo větší než jejich spolužáci.

Dopady odkladu na dítě a rodinu

Matky popisovaly různé dopady odkladu na jejich děti a rodiny:

Pozitivní dopady

Štěstí a spokojenost: Čtyři matky uvedly, že jejich děti se cítily šťastnější a spokojenější ve školním prostředí. Děti měly více času na hru a rozvoj svých zájmů, což přispělo k jejich celkovému blahu.

Příprava na školní docházku: Tři matky uvedly, že měly více času na přípravu dítěte na školní docházku. Mohly se více věnovat výuce základních dovedností a přípravě na školní režim.

Podpora rodiny: Tři matek uvedly, že odklad umožnil rodině více času na podporu a posílení rodinných vazeb. Rodiny mohly společně trávit více času a připravovat dítě na školu v klidném a podporujícím prostředí.

Matka: „Měly jsme díky odkladu více času na přípravu na školu. Bylo to pro nás důležité a pomohlo nám se lépe připravit.“

Negativní dopady

Pocit odlišnosti: Dvě matky uvedly, že jejich děti se cítily odlišné od svých vrstevníků, což mohlo ovlivnit jejich sebevědomí a sociální dovednosti. Některé děti měly pocit, že jsou "pozadu" oproti svým vrstevníkům, což mohlo negativně ovlivnit jejich motivaci a sebevědomí.

Narušení rodinného režimu: Jedna matka, že nástup do školy by mohl narušit rodinný režim a plánování. Některé rodiny by musely přizpůsobit svůj životní styl a pracovní rozvrh, aby zajistily možnost nástupu k povinné školní docházky pro své dítě.

Matka: „S hrůzou sleduji, jak nám nástup syna do školy ovlivní rodinný život. Kvůli dojíždění do školy mimo obec, jsme museli zcela změnit režim, a to nebylo a stále ještě není snadné.“

11.3 Shrnutí výsledků

Výsledky obou šetření potvrdily několik klíčových zjištění:

Psychologické důvody jsou nejčastějším motivem pro žádost o odklad školní docházky. Učitelky i matky často zmiňovaly emocionální nezralost a problémy s koncentrací jako hlavní faktory

Proces rozhodování o udělení odkladu je složitý a často zahrnuje subjektivní faktory. Mnoho rodičů se cítí nedostatečně informováno a podporováno během tohoto procesu

Odklad školní docházky má většinou pozitivní dopad na psychický a sociální vývoj dítěte, pokud je proveden správně a s odbornou podporou. Nicméně, zbytečné odklady mohou vést k negativním důsledkům.

Státem navrhované změny jsou obecně vnímány pozitivně jak učitelkami, tak matkami. Zlepšení odborné podpory a přísnější kritéria pro udělování odkladů jsou považovány za kroky správným směrem.

Existují rozdíly v přístupu k odkladům mezi městskými a venkovskými oblastmi, přičemž psychologické důvody převládají v obou skupinách, ale zdravotní důvody jsou častější ve venkovských oblastech.

Tyto výsledky poskytují cenné informace pro další diskusi a návrhy na zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky.

12. Diskuse

Výsledky výzkumu poskytují hluboký vhled do problematiky odkladů povinné školní docházky v České republice. Tato část práce se zaměřuje na interpretaci těchto výsledků, jejich srovnání s teoretickými předpoklady a nabídne doporučení pro praxi, včetně zohlednění státem navrhovaných změn.

Interpretace výsledků

Důvody pro žádost o odklad

Výsledky šetření potvrdily, že psychologické důvody, jako je emocionální nezralost a problémy s koncentrací, jsou nejčastějším motivem pro žádost o odklad školní docházky. Toto zjištění je v souladu s teoretickými předpoklady a literaturou, která uvádí, že psychologická zralost je klíčovým faktorem pro úspěšný nástup do školy (Bednářová & Šmardová, 2015; Mertin & Krejčová, 2016). Zdravotní důvody byly také významným faktorem, což poukazuje na důležitost komplexního posouzení zdravotního stavu dítěte při rozhodování o odkladu (Otevřelová, 2016). Během šetření jsem se samozřejmě setkala i s maminkami, které si vyžádaly odklad proto, že se jim to “hodí“ kvůli práci nebo druhému dítěti, což situace, která by nastávat neměla, protože odklad v tomto případě může spíše uškodit než pomoci (Majerčíková, 2018).

Proces rozhodování

Jde o proces rozhodování o udělení odkladu školní docházky, který se ukázal jako složitý a často zahrnující subjektivní faktory. Mnoho rodičů uvedlo, že se cítí nedostatečně informováno a podporováno během tohoto procesu. I literatura potvrzuje, že proces rozhodování o odkladu může být složitý a zahrnovat subjektivní faktory. Nedostatek informovanosti a podpory pro rodiče během tohoto procesu je často kritizován. To naznačuje potřebu zlepšení informovanosti a podpory pro rodiče (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018). Výsledky rovněž ukazují, že rozhodování může být ovlivněno subjektivními názory rodičů, což může vést k zbytečným odkladům (Kolláriková & Pupala, 2010).

Dopady odkladu povinné školní docházky na děti

Z šetření i z informací v literatuře vyplynulo, že správně udělený odklad může mít pozitivní dopad na psychický a sociální vývoj dítěte. Nicméně, zbytečné odklady byly spojeny s negativními důsledky, jako je ztráta motivace k učení a problémy s integrací do kolektivu (Malý, 2020).

Názory na státem navrhované změny

Státem navrhované změny, jako je zlepšení odborné podpory pro rodiče a přísnější kritéria pro udělování odkladů, byly vnímány pozitivně jak učitelkami, tak matkami. Literatura tyto výsledky podporuje a naznačuje, že tyto změny by mohly přinést zlepšení v procesu posuzování žádostí o odklad a minimalizovat riziko zbytečných odkladů. (Kovářová, 2019).

Rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi

Výsledky ukázaly, že existují rozdíly v přístupu k odkladům mezi městskými a venkovskými oblastmi. Psychologické důvody převládají v obou skupinách, ale zdravotní důvody jsou

častější ve venkovských oblastech. Toto zjištění naznačuje, že přístup k odborné podpoře a zdravotní péči může být v různých oblastech rozdílný, což by mělo být zohledněno při navrhování a implementaci státních politik. Literatura potvrzuje existenci regionálních rozdílů v přístupu k odkladům školní docházky, přičemž zdravotní aspekty mohou hrát v rurálních oblastech významnější roli (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2021).

Dopady zbytečných odkladů na děti a vzdělávací systém

Skutečnost, že zbytečné odklady školní docházky mohou mít negativní dopad jak na jednotlivé děti, tak na celý vzdělávací systém se shoduje i s literaturou. Pro děti může zbytečný odklad vést k problémům s motivací, sociální integrací a adaptací na školní prostředí. Dítě se už v mateřské škole většinou začíná nudit a má větší tendence narušovat výuku a rušit ostatní děti. Z hlediska vzdělávacího systému mohou zbytečné odklady zvyšovat nároky na kapacity mateřských škol a vytvářet nerovnoměrné rozložení žáků v jednotlivých ročnících základních škol (Otevřelová, 2016).

Potřeba zlepšení posuzovacích procesů

Výsledky výzkumu směřují k tomu, že je třeba zlepšit procesy posuzování žádostí o odklad školní docházky. Doporučuje se zavést komplexnější a objektivnější posuzování, které by zahrnovalo nejen psychologické a zdravotní aspekty, ale také sociální a rodinné faktory. V literatuře jsou také zmínky o tom, jak je zlepšení spolupráce mezi školskými poradenskými zařízeními, lékaři a školami klíčové pro zajištění kvalitního posouzení (Syslová, Kratochvílová & Fikarová, 2018)

13. Závěr praktické části

Omezení výzkumného šetření a doporučení pro další šetření

Jsem si plně vědoma, že šetření mělo několik určitých omezení, která by měla být zohledněna v dalších studiích:

Subjektivita odpovědí: Některé odpovědi respondentů mohou být ovlivněny jejich subjektivními názory a zkušenostmi a také názory okolí. Budoucí šetření by mělo zahrnovat objektivní měření a posouzení.

Velikost a reprezentativnost vzorku: I když byl vzorek respondentů dostatečný pro mou analýzu, větší a reprezentativnější vzorek by mohl poskytnout přesnější výsledky.

Geografická omezení: Šetření bylo provedeno pouze v určitých oblastech Jižních Čech, což může ovlivnit jeho generalizovatelnost. Budoucí studie by měly zahrnovat širší geografické oblasti.

Výsledky tohoto výzkumného šetření poskytují informace pro další diskusi a návrhy na zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky. Doporučuje se další šetření zaměřené na dlouhodobé dopady odkladů školní docházky na děti a efektivitu státem navrhovaných změn.

Závěr

Shrnutí hlavních zjištění

Důvody pro žádost o odklad:

Psychologické důvody, jako je emocionální nezralost a problémy s koncentrací, jsou nejčastějšími motivy pro žádost o odklad školní docházky.

Zdravotní důvody a praktické důvody jsou také významné, i když méně časté.

Proces rozhodování:

Proces rozhodování o udělení odkladu je složitý a zahrnuje posouzení více faktorů, včetně doporučení odborníků a školských poradenských zařízení.

Rodiče často pocítují nedostatečnou informovanost a podporu během tohoto procesu. Někteří rodiče také vyvíjejí tlak na poradnu v případě, v případě, že odklad vyžadují i přesto, že odborníci odklad nedoporučil.

Dopady odkladu na děti:

Správně udělený odklad může mít pozitivní dopad na psychický a sociální vývoj dítěte. Nicméně, zbytečné odklady mohou vést k negativním důsledkům, jako je ztráta motivace k učení a problémy s integrací do kolektivu.

Názory na státem navrhované změny:

Státem navrhované změny, jako je zlepšení odborné podpory pro rodiče a přísnější kritéria pro udělování odkladů, jsou vnímány pozitivně jak učitelkami, tak matkami.

Zlepšení spolupráce mezi školskými poradenskými zařízeními, lékaři a školami je klíčové pro zajištění kvalitního posouzení.

Rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi:

Existují rozdíly v přístupu k odkladům mezi městskými a venkovskými oblastmi. Psychologické důvody převládají v obou skupinách, ale zdravotní důvody jsou častější ve venkovských oblastech.

Dopady na praxi

Na základě získaných výsledků lze formulovat několik doporučení pro praxi:

Zlepšení informovanosti a podpory pro rodiče:

Poskytování většího množství informací a odborných konzultací pro rodiče může zajistit, že rozhodnutí o odkladu bude založeno na objektivních a relevantních kritériích.

Přísnější a jasnější kritéria pro udělování odkladů:

Zavedení přísnějších a jasnějších kritérií může minimalizovat riziko subjektivních rozhodnutí a zbytečných odkladů.

Podpora alternativ k odkladu školní docházky:

Speciální programy a poradenské služby mohou pomoci dětem s adaptací na školní prostředí a zlepšit jejich školní úspěšnost bez nutnosti odkladu.

Individuální vzdělávací plány pro děti, které potřebují více času na adaptaci, mohou být efektivní alternativou k odkladu školní docházky.

Doporučení pro další výzkum

Na základě zjištění této práce se doporučuje další výzkum zaměřený na:

Dlouhodobé dopady odkladů na děti:

Výzkum by měl zkoumat, jak odklad školní docházky ovlivňuje dlouhodobý psychický a sociální vývoj dítěte a jeho školní úspěšnost

Efektivitu státem navrhovaných změn:

Další studie by měly hodnotit, jak efektivní jsou státem navrhované změny v praxi a jak mohou přispět ke zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad

Alternativní přístupy k podpoře dětí:

Výzkum by měl také zkoumat efektivnost různých alternativ k odkladu školní docházky, jako jsou speciální programy, individuální vzdělávací plány a poradenské služby.

Celkově tato bakalářská práce přispěla k hlubšímu porozumění fenoménu odkladů povinné školní docházky v České republice a poskytla cenné informace a doporučení pro praxi a další šetření.

Tato bakalářská práce se zabývala fenoménem odkladů povinné školní docházky v České republice. Cílem bylo prozkoumat hlavní důvody, procesy a dopady odkladů školní docházky na děti, a také názory učitelek a matek na tyto odklady a státem navrhované změny. Výzkum byl realizován kombinací kvalitativních a kvantitativních metod, což umožnilo získat komplexní pohled na zkoumaný jev.

Pro mě osobně tato práce znamenala hlubší pochopení problematiky odkladů školní docházky a umožnila mi lépe rozpoznat, jak komplexní a náročné toto téma je. Jako učitelka v mateřské škole jsem se často setkávala s nejistotou a obavami rodičů ohledně školní zralosti jejich dětí. Výsledky výzkumu mě utvrdily v tom, že informovanost a podpora rodičů je klíčová. Zjistila jsem, že většina rodičů žádá o odklad kvůli psychologickým důvodům, přičemž odborná doporučení od dětských psychologů, pediatrů a učitelů hrají významnou roli v jejich rozhodování.

Dalším důležitým poznatkem bylo, že přestože odklad školní docházky může mít pozitivní dopady na děti, jako je lepší připravenost na školu, vyšší sebevědomí a lepší sociální dovednosti, existují i negativní aspekty, jako je pocit odlišnosti od vrstevníků a případná ztráta motivace.

Práce mě také obohatila o lepší pochopení potřeb a obav rodičů. V rozhovorech s učitelkami a matkami jsem získala cenné vhledy do jejich motivací a zkušeností, což mi umožnilo lépe porozumět jejich potřebám. Toto porozumění je pro mě jako učitelku nesmírně cenné, protože mi může pomoci lépe komunikovat s rodiči a poskytovat jim potřebnou podporu.

Získala jsem také cenné informace o tom, jak proces posuzování školní zralosti může být stresující a náročný. Uvědomila jsem si, že je důležité poskytovat rodičům nejen odborné rady, ale také emocionální podporu a srozumitelné informace o celém procesu. Toto zjištění mě motivuje k dalšímu vzdělávání v této oblasti, abych dokázala zlepšovat svou komunikaci s rodiči a zajišťovala, aby se cítili dobře informováni a podporováni.

Seznam literatury

Knihy a monografie

Bednářová, J., & Šmardová V. (2015). Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy, Edika.

Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2010). Předškolní a primární pedagogika., Portál

Majerčíková, J. (2018). Odklady povinné školní docházky v perspektivě učitelek mateřských škol. ORBIS SCHOLAE (online). DOI: 10.14712/23363177.2017.14. Dostupné z <http://karolinum.cz>

Mertin, V., & Krejčová, L. (2016). Metody a postupy poznávání žáka: pedagogická diagnostika, Wolters Kluwer

Otevřelová, H. (2016). Školní zralost a připravenost. Portál.

Syslová, Z., & Kratochvílová, J., & Fikarová, T. (2018). Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte, Portál

Žáčková, H., & Jucovičová, D. (2007). Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole, D+H.

Články v odborných časopisech

Kovářová, H. (2019). Odklady školní docházky v České republice: Analýza a doporučení. Časopis pro pedagogiku a vzdělávání, 10(2), 49-63.

Malý, T. (2020). Psychologické faktory ovlivňující odklad školní docházky. Psychologie dnes, 25(4), 23-31.

Zákony a legislativa

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákony)

Elektronické zdroje

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. (2021). Statistiky odkladů školní docházky.

Dostupné z: <https://www.msmt.cz/statistiky-odklad-skolni-dochazky>

Přílohy

Příloha 1: Polostrukturovaný rozhovor s učitelkami mateřských škol

Úvodní otázky:

1. Jak dlouho pracujete jako učitelka v mateřské škole?
2. Kolik dětí jste učila, které měly odklad školní docházky?

Hlavní otázky:

1. Jaké jsou nejčastější důvody, proč rodiče žádají o odklad školní docházky pro své děti?
2. Jakým způsobem hodnotíte připravenost dítěte na školu?
3. Jaká kritéria považujete za klíčová při rozhodování o udělení odkladu?
4. Jaký je váš názor na současný proces posuzování žádostí o odklad?
5. Jaký vliv má podle vás odklad školní docházky na psychický a sociální vývoj dítěte?
6. Jaké jste za svou praxi vyzorovala pozitivní a negativní důsledky odkladů?
7. Jak hodnotíte podporu, kterou poskytují školská poradenská zařízení a další odborníci?
8. Jaký je váš názor na státem navrhované změny týkající se odkladů školní docházky?

Závěrečné otázky:

1. Máte nějaká doporučení pro zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky?
2. Chtěla byste ještě něco dodat nebo sdílet nějaký svůj osobní postřeh?

Příloha 2: Rozhovor s učitelkou mateřské školy

Úvodní otázky:

1. Jak dlouho pracujete jako učitelka v mateřské škole?

Učitelka: Učím už 10 let, takže už jsem toho zažila dost.

2. Kolik dětí jste učila, které měly odklad školní docházky?

Učitelka: Za tu dobu jsem pracovala se spoustou dětí, co měly odklad školní docházky. Většinu praxe jsem pracovala právě s předškolními dětmi.

Hlavní otázky:

1. Jaké jsou nejčastější důvody, proč rodiče žádají o odklad školní docházky pro své děti?

Učitelka: Rodiče často žádají o odklad kvůli tomu, že jejich děti ještě nejsou úplně připravené na školu. Bojí se, jak se budou přizpůsobovat novému prostředí a hledat si nové kamarády. Často chtějí dát dětem víc času na to, aby celkově dozrály. Ale setkala jsem se i se zbytečnými odklady na přání rodičů. Někdo to potřeboval kvůli hlídání druhého dítěte, někdo kvůli práci a tak.

2. Jakým způsobem hodnotíte připravenost dítěte na školu?

Učitelka: Díváme se na to celkově. Zajímá nás, jak se chová mezi ostatními dětmi, jak se umí soustředit, jakou má hrubou i jemnou motoriku, jak zvládá sebeobsluhu a jak se dokáže přizpůsobit novým situacím. Také máme tabulky, do kterých průběžně doplňujeme, co dítě zvládá a co ne a ty nám v rozhodování také hodně pomáhají.

3. Jaká kritéria považujete za klíčová při rozhodování o udělení odkladu?

Učitelka: Důležité je, jaké má dítě potřeby a jak funguje spolupráce s rodinou a také s odborníky. Jako učitelky většinou dítě dobře známe a víme, jestli dítě potřebuje ještě čas na

další přípravu. Zajímá nás právě to, jak funguje s ostatními dětmi, jak se dokáže soustředit, jak chápe zadané úkoly. Také se zajímáme o to, jak vypadá kresba a jak si dítě dokáže poradit s řešením různých problémů.

4. Jaký je váš názor na současný proces posuzování žádostí o odklad?

Učitelka: Myslím, že by měl být více kladený důraz na názor odborníků. Jak už jsem říkala nejednou jsem zažila, že si maminka vyžádala zbytečný odklad jen proto, že se jí to hodilo v péči o druhé dítě, nebo to pro ni bylo těžko skloubitelné s prací. Dítě se pak další rok ve školce nudilo a zbytečně vyrušovalo.

5. Jaký vliv má podle vás odklad školní docházky na psychický a sociální vývoj dítěte?

Učitelka: Odklad může dítěti pomoci, a i mnohokrát pomohl, aby ještě doznělo a bylo lépe připravené na školu i nové prostředí. Ale je důležité, aby byl odklad opodstatněný.

6. Jaké jste za svou praxi vypořádala konkrétní pozitivní a negativní důsledky odkladů?

Děti, které měly odklad, jsou často zralejší a samostatnější. Například se umí samy oblékat a starat se o své věci. Také jim většinou odklad pomohl v úspěšnosti ve škole, protože měli více času si některé věci, jako psaní nebo počítání, více zažít a zároveň měli více času připravit se na změnu prostředí, takže děti šly do školy bez většího stresu. Spousta dětí se za ten jeden rok naučila i více spolupracovat s ostatními a hledat si nové kamarády.

Negativní důsledky:

Jelikož některé děti měly navázané vztahy se svými vrstevníky, kteří odešli do školy bez odkladu, tak se po následném znovusetkání ve škole občas stane, že dítě s odkladem má pocit, že je nějak pozadu a může se tím snížit jeho sebevědomí a také mohou ztrácet chuť chodit do školy a učit se novým věcem. I pokud je dítě výrazně větší nebo starší, tak se může cítit jiné a může být ostatními vyčleňováno.

7. Jak hodnotíte podporu, kterou poskytují školská poradenská zařízení a další odborníci?

Učitelka: My učitelky se rozhodně snažíme nabídnout co největší podporu, ale potřebovaly bychom více spolupracovat s poradnami a dalšími lidmi co o tom rozhodují. Další věc je, že jsou rodiče, kteří o podporu nestojí.

8 Jaký je váš názor na státem navrhované změny týkající se odkladů školní docházky?

Učitelka: Moc o tom ještě nevím, ale mělo by nás to právě více spojit s odborníky, a měly by se zpřísnit podmínky odkladů, což je podle mě obojí dobře. Dokud, ale budou nejvíce rozhodovat rodiče, tak si myslím, že se nic moc nezmění.

Závěrečné otázky:

1. Máte nějaká doporučení pro zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky?

Učitelka: Jak jsem říkala před chvílkou, tak bych doporučila klást větší důraz na vyjádření poradny a nás učitelek než na přání rodičů. Nevím, možná by i pomohlo, kdyby byli rodiče všeobecně více informováni o tom, jak je pro dítě škodlivé, když dostane zbytečný odklad.

2. Chtěla byste ještě něco dodat nebo sdílet nějaký svůj osobní postřeh?

Učitelka: Je potřeba na každé dítě koukat individuálně. Znat ho, a vědět, jestli ten další rok ve školce ve všech ohledech potřebuje nebo ne. My jen doufáme, že se <([šetrění]) tomu rodiče i stát budou stavět rozumně a ne, jen ve vlastní prospěch.

Příloha 3: Polostrukturovaný rozhovor s matkami

Úvodní otázky:

1. Jak dlouho jste uvažovala o odkladu školní docházky pro své dítě?
2. Jaké faktory ovlivnily vaše rozhodnutí požádat o odklad?

Hlavní otázky:

1. Jaké byly vaše hlavní obavy před podáním žádosti o odklad?
2. Jak hodnotíte proces posuzování žádosti o odklad? Cítila jste se dostatečně informována a podporována?
3. Jaký vliv měl podle vás odklad na psychický a sociální vývoj vašeho dítěte?
4. Jak hodnotíte podporu školských poradenských zařízení a dalších odborníků?
5. Zvažovala byste jinou možnost než odklad, kdyby vám byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství)?
6. Jaký je váš názor na státem navrhované změny týkající se odkladů školní docházky?

Závěrečné otázky:

1. Máte nějaká doporučení pro zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky?
2. Chtěla byste ještě něco dodat nebo sdílet nějaký svůj osobní postřeh?

Příloha 4: Rozhovory s dvěma matkami

Matka Matěje

Úvodní otázky:

1. Jak dlouho jste uvažovala o odkladu školní docházky pro své dítě?

Premýšlela jsem o tom během posledního roku ve školce, ale více méně jsem už vzhledem k měsíci (červen) narození syna věděla, že se budu přiklánět k odkladu. Starší syn je narozený v prosinci, a tak bylo jasné, že ve školce zůstane skoro o rok dýl a je vidět, že mu to neuškodilo.

2. Jaké faktory ovlivnily vaše rozhodnutí požádat o odklad?

Depistáž ve školce a chování syna, které ukazovalo, že ještě není na školu připravený a rok navíc ve školce mu rozhodně neuškodí.

Hlavní otázky:

1. Jaké byly vaše hlavní obavy před podáním žádosti o odklad?

Termíny psychologicko-pedagogické poradny, které jsou hodně naplněné a zda stihneme procesem projít.

2. Jak hodnotíte proces posuzování žádosti o odklad? Cítila jste se dostatečně informována a podporována?

Posuzování žádosti hodnotím vcelku kladně, byla jsem jako rodič dostatečně informovaná a podporu ani nevím, zda jsem potřebovala, tak nevím, jestli jsem se cítila podporována.

3. Jaký vliv měl podle vás odklad na psychický a sociální vývoj vašeho dítěte?

Syn byl vyzrálejší a více připraven na školní docházku a byl pro něj start školy snazší. U syna se později ukázaly disfunkční poruchy a možná kdyby nebylo odkladu, tak by to pro něj bylo mnohem těžší. Sociálně syn problémy neměl a nebyl to důvod odkladu, neměl problémy se začleňovat do kolektivu. Psychický stav to určité ovlivnilo, protože kdyby šel do školy tak jak měl jít, taky by mezi ostatními dětmi nestíhal a rozhodně by to ovlivnilo jeho sebedůvěru a necítil by se ve škole dobře.

4. Jak hodnotíte podporu školských poradenských zařízení a dalších odborníků?

Podporu školských poradenských zařízení hodnotím kladně, ale je jich velice málo a jsou přetížení a termíny jsou šílené. Také mám pocit, že vzhledem k přetíženosti nedochází vždy k objektivnímu vyhodnocení potřeb dítěte a odklady se dávají i dětem, které ho nepotřebují.

5. Zvažovala byste jinou možnost než odklad, kdyby vám byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství)?

Jinou možnost bych nezvažovala, protože syn byl ve věku šesti let, kdy měl nastoupit do školy hodně hravý a nebyl u něj zájem o učení, tak nevidím jinou variantu než ho nechat dál ve školce.

6. Jaký je váš názor na státem navrhované změny týkající se odkladů školní docházky?

Bohužel úplně nesleduji, jaké změny se navrhují, ale co jsem zaslechla ohledně toho, že má mnoho dětí odklad zbytečně, tak vidím problém v malém množství psychologicko-pedagogických poraden, které pak nemají dostatečně času na posouzení, zda je u daného dítěte odklad nutný nebo není. Dle mě jediné, co by se mělo změnit je dostatečný počet odborných pracovníků, kteří by měli dost času se věnovat každému dítěti.

Závěrečné otázky:

1. Máte nějaká doporučení pro zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky?

Nejvíce informací o dětech mají paní učitelky ve školkách, které s nimi tráví nejvíce času a už od nich by měl směrem k poradně plynout nějaký názor, ale nesmělo by se stávat, že se chtějí ve školce děti zbavit a uvolnit místo a rodičům tvrdit, že je jejich dítě připravené, přesto že není.

2. Chtěla byste ještě něco dodat nebo sdílet nějaký svůj osobní postřeh?

Así ne.

Matka Daniela

Úvodní otázky

1. Jak dlouho jste uvažovala o odkladu školní docházky pro své dítě?

Čekala jsem na depistáž, kde se rozhodlo, jak na tom vlastně dítě je. Po odchodu z poradny jsem byla rozhodnutá, že odklad dítěti dáme.

2. Jaké faktory ovlivnily vaše rozhodnutí požádat o odklad?

Dítě bylo nedonošené a doporučovali nám odklad doktoři ihned po narození.

Hlavní otázky

1. Jaké byly vaše hlavní obavy před podáním žádosti o odklad?

Aby dítě vše zvládlo a jestli já nedělám chybu, že o odkladu uvažuji. Abych tím dítěti nějak neublížila.

2. Jak hodnotíte proces posuzování žádosti o odklad? Cítila jste se dostatečně informována a podporována?

Myslím, že informace byly dostačující a proces odkladu proběhl v pořádku. Nejdříve byla depistáž ve školce, kde nám byl odklad doporučený, poté jsme šli do poradny kde se vše potvrdilo.

3. Jaký vliv měl podle vás odklad na psychický a sociální vývoj vašeho dítěte?

Jedině mu prospěl obou směrech.

4. Jak hodnotíte podporu školských poradenských zařízení a dalších odborníků?

Za mě vše v pořádku, ve většině případech jsem věděla, kde má dítě rezervy, a to se v poradně potvrdilo.

5. Zvažovala byste jinou možnost než odklad, kdyby vám byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství)?

Neuvažovala, byla jsem s odkladem spokojená.

6. Jaký je váš názor na státem navrhované změny týkající se odkladů školní docházky?

Nic bych neměnila, pokud dítě není zralé jít do školy, bude se tam akorát trápit.

Závěrečné otázky

1. Máte nějaká doporučení pro zlepšení procesu posuzování žádostí o odklad školní docházky?

Nemám.

2. Chtěla byste ještě něco dodat nebo sdílet nějaký svůj osobní postřeh?

Ne, za mě vše proběhlo, jak mělo a nebylo třeba něco měnit.

Příloha 5: Dotazník pro matky dětí ve věku 5 až 7 let

Dotazník o odkladu povinné školní docházky

Vážená paní, děkuji, že jste se rozhodla zúčastnit se tohoto výzkumu. Váš názor je pro mě velmi důležitý. Dotazník se týká Vašich zkušeností s žádostí o odklad povinné školní docházky pro Vaše dítě. Vaše odpovědi budou anonymní a použity pouze pro účely tohoto výzkumu.

1. Kolik let má vaše dítě?

- 5 let
- 6 let
- 7 let
- Jiný věk, prosím uveďte: _____

2. Jaký byl hlavní důvod pro žádost o odklad školní docházky?

- Zdravotní důvody
- Psychologické důvody
- Pedagogické důvody
- Jiný důvod, prosím uveďte: _____

3. Kdo vám doporučil požádat o odklad?

- Dětský psycholog
- Pediatr
- Učitel/ka z mateřské školy
- Jiný odborník, prosím uveďte: _____
- Rozhodla jsem se sama, bez doporučení odborníka

4. Bylo rozhodnutí o odkladu založeno na odborném posouzení?

- Ano
- Ne

5. Myslíte si, že odklad byl nezbytný pro vaše dítě?

- Ano
- Ne

6. Jaké byly důsledky odkladu školní docházky pro vaše dítě? (Můžete vybrat více možností)

- Pozitivní vliv na psychický a sociální vývoj
- Negativní vliv na psychický a sociální vývoj
- Žádné významné změny
- Jiný vliv, prosím uveďte: _____

7. Jak hodnotíte podporu, kterou jste obdržela při rozhodování o odkladu?

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná

8. Cítila jste při rozhodování o odkladu tlak ze strany okolí (rodiny, přátel, školy)?

- Ano, výrazný tlak
- Ano, mírný tlak
- Ne, necítila jsem žádný tlak

9. Jak byste hodnotila informovanost a podporu, kterou jste obdržela od školského poradenského zařízení?

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná

10. Zvažovala byste jinou možnost než odklad, kdyby vám byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství)?

Ano

Ne

11. Máte nějaké další komentáře nebo návrhy týkající se procesu odkladu povinné školní docházky?

Děkuji za Vaši účast na dotazníkovém výzkumu, který byl součástí mé bakalářské práce. Vaše ochota věnovat svůj čas a podělit se o cenné zkušenosti a názory byla klíčová pro získání důležitých informací a hlubšího porozumění fenoménu odkladů povinné školní docházky <([šetření]) České republice.

Příloha 6: Příklady dvou vyplněných dotazníků

Dotazník o odkladu povinné školní docházky

Vážená paní, děkuji, že jste se rozhodla zúčastnit se tohoto výzkumu. Váš názor je pro mě velmi důležitý. Dotazník se týká Vašich zkušeností s žádostí o odklad povinné školní docházky pro Vaše dítě. Vaše odpovědi budou anonymní a použity pouze pro účely tohoto výzkumu.

1. Kolik let má vaše dítě?

- 5 let
- 6 let
- 7 let
- Jiný věk, prosím uveďte: _____

2. Jaký byl hlavní důvod pro žádost o odklad školní docházky?

- Zdravotní důvody
- Psychologické důvody
- Pedagogické důvody
- Jiný důvod, prosím uveďte: _____

3. Kdo vám doporučil požádat o odklad?

- Dětský psycholog
- Pediatr

- Učitel/ka z mateřské školy
- Jiný odborník, prosím uveďte: _____
- Rozhodla jsem se sama, bez doporučení odborníka

4. Bylo rozhodnutí o odkladu založeno na odborném posouzení?

- Ano
- Ne

5. Myslíte si, že odklad byl nezbytný pro vaše dítě?

- Ano
- Ne

6. Jaké byly důsledky odkladu školní docházky pro vaše dítě? (Můžete vybrat více možností)

- Pozitivní vliv na psychický a sociální vývoj
- Negativní vliv na psychický a sociální vývoj
- Žádné významné změny
- Jiný vliv, prosím uveďte: _____

7. Jak hodnotíte podporu, kterou jste obdržela při rozhodování o odkladu?

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná

8. Cítila jste při rozhodování o odkladu tlak ze strany okolí (rodiny, přátel, školy)?

- Ano, výrazný tlak
- Ano, mírný tlak
- Ne, necítila jsem žádný tlak

9. Jak byste hodnotila informovanost a podporu, kterou jste obdržela od školského poradenského zařízení?

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná

10. Zvažovala byste jinou možnost než odklad, kdyby vám byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství)?

Ano

Ne

11. Máte nějaké další komentáře nebo návrhy týkající se procesu odkladu povinné školní docházky?

NE

Děkuji za Vaši účast na dotazníkovém výzkumu, který byl součástí mé bakalářské práce. Vaše ochota věnovat svůj čas a podělit se o cenné zkušenosti a názory byla klíčová pro získání důležitých informací a hlubšího porozumění fenoménu odkladů povinné školní docházky v České republice.

Dotazník o odkladu povinné školní docházky

Vážená paní, děkuji, že jste se rozhodla zúčastnit se tohoto výzkumu. Váš názor je pro mě velmi důležitý. Dotazník se týká Vašich zkušeností s žádostí o odklad povinné školní docházky pro Vaše dítě. Vaše odpovědi budou anonymní a použity pouze pro účely tohoto výzkumu.

1. Kolik let má vaše dítě?

- 5 let
- 6 let
- 7 let
- Jiný věk, prosím uveďte: _____

2. Jaký byl hlavní důvod pro žádost o odklad školní docházky?

- Zdravotní důvody
- Psychologické důvody
- Pedagogické důvody
- Jiný důvod, prosím uveďte: _____

3. Kdo vám doporučil požádat o odklad?

- Dětský psycholog
- Pediatr

- Učitel/ka z mateřské školy
- Jiný odborník, prosím uveďte: _____
- Rozhodla jsem se sama, bez doporučení odborníka

4. Bylo rozhodnutí o odkladu založeno na odborném posouzení?

- Ano
- Ne

5. Myslíte si, že odklad byl nezbytný pro vaše dítě?

- Ano
- Ne

6. Jaké byly důsledky odkladu školní docházky pro vaše dítě? (Můžete vybrat více možností)

- Pozitivní vliv na psychický a sociální vývoj
- Negativní vliv na psychický a sociální vývoj
- Žádné významné změny
- Jiný vliv, prosím uveďte: _____

7. Jak hodnotíte podporu, kterou jste obdržela při rozhodování o odkladu?

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná

8. Cítila jste při rozhodování o odkladu tlak ze strany okolí (rodiny, přátel, školy)?

- Ano, výrazný tlak
- Ano, mírný tlak
- Ne, necítila jsem žádný tlak

9. Jak byste hodnotila informovanost a podporu, kterou jste obdržela od školského poradenského zařízení?

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná

10. Zvažovala byste jinou možnost než odklad, kdyby vám byla nabídnuta dostatečná odborná podpora (např. speciální programy, poradenství)?

Ano

Ne

11. Máte nějaké další komentáře nebo návrhy týkající se procesu odkladu povinné školní docházky?

*Ocenila bych, kdyby byly více dostupné informace
o jiných možnostech.*

Děkuji za Vaši účast na dotazníkovém výzkumu, který byl součástí mé bakalářské práce. Vaše ochota věnovat svůj čas a podělit se o cenné zkušenosti a názory byla klíčová pro získání důležitých informací a hlubšího porozumění fenoménu odkladů povinné školní docházky v České republice.

Příloha 7: Souhlas s účastí na výzkumu

Souhlas s účastí na výzkumu

Jméno: _____

Datum narození dítěte: _____

Datum: _____

Podpis: _____

Souhlasím s účastí na výzkumu týkajícím se odkladů povinné školní docházky. Byla jsem informována o cílech a postupech výzkumu a беру на vědomí, že mé odpovědi budou anonymní a použity pouze pro účely tohoto výzkumu. Rozumím tomu, že mohu svou účast kdykoli ukončit bez udání důvodu.